

KAYSERİ KIZILIRMAK SU SAMURU (*Lutra lutra* L. 1758) POPULASYONUNUN BAZI EKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Nahit PAMUKOĞLU
K.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü,
71450 Yahşihan, KIRIKKALE

Özet: Bu çalışma 2002 yılının ilkbahar ve yaz aylarında Kayseri Kızılırmak'taki su samurunun habitat ve beslenmesi ile ilgili bir araştırmaya dayanmaktadır. Su samuruna ait ayak izleri tespit edilmiş ve dışkıları toplanarak analizi yapılmıştır. Su samurunun besinini oluşturan bazı balık türleri ve omurgasız hayvanlar saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Su samuru, *Lutra lutra*, Kayseri, Kızılırmak, Ekoloji

SOME ECOLOGICAL CHARACTERISTICS OF OTTER POPULATION (*Lutra lutra* L. 1758) IN KIZILIRMAK RIVER NEAR KAYSERİ

Abstract: This study is based on an investigation concerning the habitat and food of common otter in Kayseri - Kızılırmak in the spring and summer of 2002. Footprints were identified and feces were analysed. Some fish species and invertebrates were determined as the otter food.

Keywords: Otter, *Lutra lutra*, Kayseri, Kızılırmak, Ecology

GİRİŞ

Ülkemizde Asya filii, yaban öküzü, yaban eşiği, aslan, kaplan ve kunduz gibi memeli türleri yol olmuştur. Bu türler çeşitli şekillerde avlama, öldürme ve yaşam ortamlarını yitirdikleri için yol olmuştur. Genel olarak kara, hava ve su ortamlarının kirlenmesi ve dünya üzerindeki iklim özelliklerinin değişmesi sonucu hayvanlar üzerinde olumsuz bazı etkilerin olduğu bilinmektedir.

Su samuru (*Lutra lutra* L. 1758) Carnivora takımı Mustelidae familyasının yarı sucul bir üyesi olup Sibirya'nın Tundra bölgesi hariç Palearktik'te yayılış göstermektedir (Corbet, 1978).

Su samurları göl, nehir, dere, çay ve bataklıklarda bulunmasına karşın su havzalarının arasında kalan geniş karasal alanlarda bulunmazlar (Corbet ve Southern, 1977). Yuvalarını kayalık ve maki bitki topluluğu arasına da açabilirler. Alçak alanlarda dikenli böğürtlen çalısı (*Rubus sanctos*) dev saz kamışı (*Arunde donax*) ve bilinen yaygın kamışla (*Phragmites australis*) çevrili alanları tercih ederler. Gececi özelliğe sahip su samuru gün ışığında da görülebilir. Su içinde girişi olan yuvalar galeri şeklinde olup genellikle genişçe bir odaya açılır ve tavandan açılan bir delikle odanın havalanması sağlanır. Erkek birey yaşam ortamını ve habitatını belirlemek için kaya ve ağaç gibi nesnelere anal bezlerinden salgılar salar (Harrison ve Bates, 1991).

Türkiye'de su samurunun ekolojisi yeni araştırılan bir konudur. Bu araştırma ile Türkiye'de su samurlarının ekolojisine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Kayseri Kızılırmak'ta 2002 yılının ilkbahar ve yaz aylarında bir su samuru habitatı tespit edilmiş ve bazı gözlemler yapılmıştır. Araştırma alanı Kayseri'nin Özvatan ilçesinin sınırları içerisinde bulunan Silahtar ve Amarat kasabalarının arasında yaklaşık 2 km'lik bir bölgedir. Su samurunun kaya ve taş üzerine bıraktıkları dışkı örnekleri toplanarak laboratuara getirilmiştir. Laboratuarda Petri Kutuları'nda örneklerin analizleri yapılmıştır (Webb, 1976; Conroy, et.al., 1993). Su samuruna ait habitat, dışkı ve ayak izlerinin fotoğrafları çekilmiştir.

BULGULAR

Bölgede pinter ve serpme ağ, dinamit ve suya elektrik verilmesi gibi metotlarla usulsüz avcılık yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan özellikle pinter ağı ile yapılan avcılık sırasında 2 tane su samuru ağlara

takılan yayın balıklarının yemeye çalışırken yakalanmıştır. Bir süre sonra ağlardan kurtulamayan bu hayvanlar suyun içerisinde nefes alamadıkları için ölmüşlerdir. Patlayıcı ve elektrik kullanılarak yapılan balık avcılığı sırasında balıklarla birlikte su samurlarının zarar gördüğü ve bazen öldükleri belirlenmiştir. Kızılırmak'ın Adem Köyü'ndeki balıkçılar su samurunun, oltaya yakalanan balıkları olarak bir taşın üzerinde ön ayaklarının arasında yediklerini ifade etmişlerdir.

Amarat kasabasının hemen altında yer alan Kızılırmak'ın Ağaş ile Taşlı geçit arasındaki Kesikköprü mevkisindeki taş ve kayalar üzerinde su samuru dışkıları (Şekil 1) ve ayak izleri (Şekil 2) tespit edilmiştir.

Araştırma alanında balıklardan: *Siluris glanis*, *Esoc lucius*, *Anguilla anguilla*, *Alosa maeotica*, *Alosa caspia*, *Carassius carassius*, *Capoeta tinca*, *Leuciscus cephalus*, *Tinca tinca*, *Salmo trutta*, *Barbus plebejus*, *Rutilus rutilus*, *Capoeta capoeta*, *Gambusia affinis*, *Mugil cephalus*, *Perca fluviatilis* ve *Gobius melanostomus*; iki yaşamlılardan *Budo viridis*, *Hyla arborea*, *Rana ridibunda*; sürüngenlerden *Testudo graeca*, *Emys orbicularis*, *Agama stellio*, *Lacerta parva*, *Thylops vermicularis*, *Coluber caspius*, *Eirensis modestus*, *Natrix natrix* ve *Natrix tessellata*; kuşlardan *Anas strepera*, *Motacilla alba*, *Phalacrocorax carbo* ve *Egretta alba*; memelilerden *Erinaceus concolor*, *Lepus europaeus*, *Sciurus anomalus*, *Cricetulus migratorius*, *Dryomys nitedula*, *Rattus rattus*, *Apodemus sylvaticus* ve *Mus musculus* türleri ile omurgasız hayvanlardan *Potamon fluviatilis*, *Astacus leptodactylus* ve *Helix pomatia* türlerine rastlanmıştır.

Yapılan dışkı analizinde balıklara ait omurga, çene kemiği, solungaç yayı ve kılçıklar, birkaç kemiriciye ait omur ve kemik parçaları ile tüyler, omurgasızlara ait çok sayıda kitin kabuk, anten, ekstremit ve keliser tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Su samurunun gececil ve ürkek olması nedeniyle doğada doğrudan izlenmesi oldukça zordur. Ancak yaşam alanındaki bazı işaretler su samurunun var olduğu anlamına gelmektedir.

Orta Anadolu Bölgesi'ndeki su samurlarının %67 balık, %13 omurgasız, %6 amfibi, %6 memeli, %5 bilinmeyen ve %3 kuş ile beslendiği tespit etmiştir (Güven, 2000). Bu çalışmada dışkı analizi sonucu Kayseri Kızılırmak'taki su samurlarının daha çok balıkla beslendiği bunun yanında yengeç ve bazı kemiricileri de besin olarak aldığı saptanmıştır.

Araştırma alanında su samurlarının insanların kurmuş oldukları ağlar, suya atılan dinamit veya patlayıcılar, suya verilen elektrik ve silahla vurularak yaralandıkları ya da öldükleri tespit edilmiştir. Bunun yanında araştırma alanı yakınındaki tarım alanlarında kimyasal ilaçların bol olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bölgede yeni yol çalışmaları nedeniyle heyelanlar meydana gelerek akarsulara dolmaktadır. Ayrıca erozyona maruz kalan bu bölgenin bitki örtüsü iyice zayıflamıştır.

Bu bölgede balıkların usulüne göre avlanması, tarım alanlarında ilaçlamanın kontrollü yapılması, yol, baraj ve köprü inşasının bölgenin yapısına uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

CONROY, J.W.H., WATT, J., WEBB, J.B., JONES, A. 1993: A Guide to the Identification of Prey Remains in Otter Spraint. An Occasional Publication of the Mammals Society, Bristol 16: 1 - 52.

CORBET, G.B. 1978: The Mammals of the Palaeartic Region: A Taxonomic Review. British Museum (Nat.Hist.), 1 - 314.

CORBET, H., SOUTHERN, H.N. 1977: The Handbook of British Mammals. Blackwell Scientific Publications, London, 1 - 520.

GÜVEN, N. 2000: Türkiye Su Samuru (*Lutra lutra*) Projesi. Tabiat ve İnsan Dergisi, Ankara, 34 (1): 32 - 36.

HARRISON, D.L., BATES, P.J.J. 1991: The Mammals of Arabia. Harrison Zoological Museum, England, 1 - 354.

WEBB, J.B. 1976: Otter Spraint Analysis. Mammal Society Publication, London 1 - 12.